

СЕКЦІЯ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Іванов С.В.

*доктор економічних наук, науковий директор
Міжнародного центру дослідження соціально-економічних проблем
модернізації та розвитку кооперації*

Ляшенко В.І.

*доктор економічних наук, учений секретар
Міжнародного центру дослідження соціально-економічних проблем
модернізації та розвитку кооперації
м. Полтава, Україна*

ДІАСПОРА ЯК ІНВЕСТИЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ДОСВІД ІРЛАНДІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Європа зазнає трансформації. Криза знищила роки економічного і соціального прогресу і виявила структурну слабкість європейської економіки. У теж час, світ дуже швидко змінюється і довгострокові виклики – глобалізація, інтенсивне використання природних ресурсів, виснаження – посилюються. ЄС повинен прийняти на себе свою частку відповідальності за майбутнє світу. Європа може досягти успіху, якщо діятиме колективно, як Союз. Необхідна стратегія, щоб допомогти вийти з кризи і повернути Європейському союзу розумний, стійкий, всесторонній економічний розвиток, високий рівень зайнятості, продуктивності, і суспільної згуртованості. Програма «Європа 2020» встановлює бачення Європейської соціально-орієнтованої економіки 21-го сторіччя. Європа 2020 висуває вперед три загальні зміцнюючі пріоритети: 1) розумне зростання: розвиток економіки, заснований на знаннях і інноваціях; 2) стійкий розвиток: просування раціональнішого використання ресурсів, «зеленішу» і конкурентоздатну економіку; 3) всебічний розвиток: стимулювання розвитку економіки з високим рівнем зайнятості, що забезпечує соціальну і територіальну цілісність [1].

Через складну ситуацію з впливом капіталу в нас уже немає часу на поліпшення інвестиційного клімату в надії на наступний приплив іноземних інвестицій. Уже зараз нам необхідний стрімкий і масштабний приплив грошових ресурсів. У цьому ключі цікавим є вивчення досвіду саме Ірландії. Які підходи й механізми використовувала країна наприкінці 1990-х років для стрімкого збільшення обсягів іноземного капіталу? Передумовами до створення інвестиційної привабливості Ірландії послужили дві групи факторів: демографічні й економічні. Демографічні фактори включали високу народжуваність, а також значну еміграцію, особливо молоді, аж до середини 1990-х років. Серед економічних факторів слід виокремити такі: високу внутрішню відкритість для іноземного капіталу (ще в 1958 р. було

лібералізовано закон про контроль над виробниками); низьку ставку податку на прибуток та її поширення на іноземні компанії; низьку ефективну ставку прибуткового податку на доходи фізичних осіб; заснування систем регіональних технічних коледжів і підготовку висококласних фахівців-технарів; - реструктуризацію телекомунікаційного сектора.

Адже до середини 1990-х іноземці практично не довіряли Ірландії. Країна вважалася найбіднішою «хворою людиною» Західної Європи з активними діями терористичного угруповання ІРА, часто змінюваними урядами, високим безробіттям. Тому створення комфортного інвестиційного клімату виявилось недостатньо – необхідно було правильно донести цю інформацію усьому світові. І влада вирішила, що найкращим провідником інформації про інвестиційні можливості країни може стати значна ірландська діаспора. Тільки в США проживає близько 34 млн чоловік з ірландським корінням, ще майже 6 млн – у Великобританії, близько 4 млн – у Канаді, 2 млн – в Австралії, 1 млн – у країнах Латинської Америки. Загалом у різних джерелах фігурує цифра від 50 до 70 млн осіб ірландського походження. На відміну від багатьох країн, які роблять ставку на залучення грошових переказів мігрантів, влада Ірландії зробила ставку спочатку на залучення самих мігрантів і діаспори. Вони сподівалися, що ірландці покличуть за собою своїх колег, партнерів, співінвесторів. І в результаті і перекази, й інвестиції потечуть у країну потоком. Тому Ірландія почала шукати виходи на ірландців за кордоном, приділивши їм особливу увагу в США. За підрахунками влади, 45% керівників різних рівнів у компаніях з рейтингу Fortune 500 мали ірландське коріння й походження. А багато американських компаній були засновані в містах із сильною ірландською діаспорою (Бостон, Нью-Йорк, Філадельфія). Їхні топ-менеджери часто мали ірландське коріння. Інвестиції таких компаній зі США в стратегічні технологічні платформи Ірландії могли б стати символічним поверненням на батьківщину (табл. 1).

Мірою успіху Ірландії на сьогодні є здатність притягувати прямі зарубіжні інвестиції в нові технології із США, Європи, Азії і тихоокеанського регіону, що демонструє довіру компаній, які відкривають свої офіси на її території. Близько 1 000 компаній, включаючи відомі світові бренди, зробили Ірландію центром свого представництва в Європі, завдяки поєднанню вигідних чинників, яке забезпечує економіка країни. Ось деякі приклади вкладення іноземних інвестицій в НДДКР Ірландії: Merrill Lynch вклала € 30 млн. в НДДКР в Dublin; IBM Tivoli вклало в розробки програмного забезпечення лабораторій Cork і Galway € 24 млн. інвестицій, створила 130 нових робочих місць; Smith і Nephew об'єдналися в REMEDI центр National University Galway з метою розвивати освоєння нових методів лікування ортопедичних захворювань суглобів; Intel заснував Центр Technology Research for Independent Living (TRIL) який був спрямований на використання технологій для підтримки життя літніх людей спільно з асоціацією Trinity College Dublin, University College Dublin і National University Galway; GlaxoSmithKline проводило наукові дослідження і розробки щодо хвороби Альцгеймера спільно з Інститутом нейронаук в Trinity College Dublin і National University Galway; Wyeth Corporation вклала € 24 млн. в НДДКР і розвиток технологічних об'єктів в Dublin [3].

Стратегічні технологічні платформи Ірландії [2]

Ключові сектори	Приклади СТП
Інформаційні та комунікаційні технології	<ul style="list-style-type: none"> – мережеві технології; – розробка систем розподілених і паралельних обчислень, прогнозування та безпеки; – компоненти: інтеграція, мініатюризація, низьке енергоспоживання; – нова архітектура; – системи взаємодії «людина-машина».
Створення нових матеріалів, технологій та бізнес-процесів	<ul style="list-style-type: none"> – розробка та виробництво нових і вдосконалених матеріалів, включаючи біоматеріали; – «розумні» і повторно використані матеріали; – інтеграція і мініатюризація обладнання.
Охорона здоров'я та науки про живе	<ul style="list-style-type: none"> – біотехнології в медицині, сільському господарстві, рибної промисловості, харчової промисловості; – геноміка; – нові види діагностики; – цілеспрямована доставка ліків до хворих органів за допомогою; – нанороботів.
Хімія і фармацевтика	<ul style="list-style-type: none"> – традиційні та передові технології біологічного синтезу; – гнучкі, екологічно чисті й ефективні процеси; – автоматизація і моніторинг виробничих процесів.
Природні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> – виробництво якісної і безпечної харчової продукції; – управління якістю навколишнього середовища; – використання біотехнологій у сільському господарстві і харчовій промисловості; – аналіз ринків, визначення майбутніх потреб у продуктах харчування.
Енергетика	<ul style="list-style-type: none"> – використання нових та поновлюваних джерел енергії; – інтелектуальні рішення на основі енергетичних технологій; – технології енергозбереження та повторного використання.
Транспорт та логістика	<ul style="list-style-type: none"> – інтермодальні транспортні системи (ефективне розділення простору між різними видами транспорту); – телематичні технології (керування транспортними маршрутами); – управління транспортною інфраструктурою.
Будівництво та інфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> – використання ІКТ (системи тривимірного проектування, кошторисні розрахунки і т. д.); – нові будівельні матеріали та елементи; – оптимізація процесів будівництва.

Таким чином, Ірландія довела всьому світові, що на діаспору можна опертися в питанні розвитку національної економіки і залучення іноземного капіталу [4]. Виходячи з цього досвіду, можна зробити ряд висновків, корисних для України, яка також має значну діаспору (15-20 млн чол.) у досить розвинених країнах світу. По-перше, мігранти й діаспора – це найкращі у світі провідники (посередники) із залучення фінансового та інтелектуального капіталу в країну. По-друге, діаспора є першопрохідниками у країну, і вони можуть відіграти роль каталізатора для залучення капіталу вже «по-справжньому» іноземного походження. По-третє, емоційні зв'язки зі своєю рідною країною, почуття певного обов'язку можуть мотивувати членів діаспори інвестувати кошти навіть у разі нестабільного інвестиційного клімату. По-четверте, члени діаспори можуть надихати іноземних інвесторів вкладати у свої країни шляхом надання їм інформації про країну, умови роботи. Допомогати інвестувати кошти шляхом проведення переговорів з покупцями, підрядниками, партнерами, органами влади, кредиторами та іншими організаціями в інвестованій країні. По-п'яте, через впровадження мотиваційних програм і проєктів країни можуть регулювати й контролювати так званий відплив мізків (brain drain) і перетворювати його на в «циркуляцію мізків» (brain circulation) і максимально використовувати знання діаспори (brain gain).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ляшенко В.І., Котов Є.В. Україна ХХІ: неоіндустріальна держава або «крах проєкту»? : моногр. / В.І. Ляшенко, Є.В. Котов / НАН України, Ін-т економіки пром-сти. – Полтава, 2015. – 196 с.
2. Бойкова М., Салазкин М. Ірландія: новий контекст розвитку // Форсайт. – № 3(3). – 2007. – С. 21-26.
3. Ірландія: кельтський тигр или инновационный оффшор? / Ляшенко В.И., Бобков А.М., Каптуренко Н.Г. и др. – Донецк: МСПСБ-Пресс, 2010. – 120 с.
4. Гайдуцький А. Грузія vs Ірландія: якого досвіду не вистачає Україні? // Дзеркало тижня. – 2015. – № 23. – С. 8.

Пащенко О.В.

*викладач кафедри міжнародної економіки і світових фінансів
Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОТОКІВ

Сучасна сформована багаторівнева система регулювання міжнародних інвестиційних потоків покликана долати існуючі національні обмеження і включає двосторонні та багатосторонні інвестиційні угоди. Однак, за умов посилення значення інвестиційної складової та ролі ТНК у світових потоках ПІ, інвестиційні політичні рішення на національному рівні все частіше